

Pregledni znanstveni članak

Primljeno u uredništvo: 10. ožujka 2011.

Prihvaćeno za tisak: 18. travnja 2011.

UDK: 327(73:581)

327(73:549.1)

Politika Sjedinjenih Američkih Država prema Afganistanu i Pakistanu u kontekstu globalnog rata protiv terorizma: usporedba pristupa dviju američkih administracija

ROBERT MIKAC*

Sažetak

Usprkos većim ili manjim, aktualnim ili "zamrznutim" ratovima diljem svijeta, Afganistan i Pakistan predstavljaju ključno bojno polje našeg vremena te će odrediti nastavak 21. stoljeća. Napadom na Afganistan započet je dugotrajan i neizvjestan "globalni rat protiv terorizma", jedina u svakom pogledu preostala ovozemaljska supersila predvodnik je savezničkih snaga u napadu na talibane i Al-Qaidu u jednoj od najsiromašnijih zemalja na svijetu, u Afganistanu, a s vremenom se dio sukoba preselio i na pakistanski teritorij, koji od uloge saveznika sve više postaje objektom u sukobu. Dodatni je značaj toga rata i to što je s vremenom dominantno poprimio obrise protupobunjeničkog sukoba, što će postati određujućim oblikom ratovanja 21. stoljeća. Globalni rat protiv terorizma na tlu Afganistana od samoga početka ima sve karakteristike asimetričnog sukoba, doživjevši nekoliko promjena strategija i pristupa, gdje nijedna strana nije uspjela postići prevagu te je mogući završetak sve neizvjesniji. Stoga je cilj ovoga članka istražiti razvoj i dosege službene politike SAD-a prema Afganistanu i Pakistanu jer SAD određuje tok savezničkih operacija i dinamiku sukoba. Poseban interes predstavlja analiza pristupa dviju različitih predsjedničkih administracija SAD-a (Busheve i trenutačno Obamine) prema ključnim odrednicama sukoba.

Ključne riječi: SAD, Afganistan, Pakistan, globalni rat protiv terorizma, pobunjenici, protupobunjenička doktrina, talibani, Al-Qaida.

* Mr. sc. Robert Mikac (robert.mikac@yahoo.com) zaposlen je u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Stavovi izneseni u ovome radu izraz su osobnog mišljenja autora te ne predstavljaju stavove institucije u kojoj radi.

Afganistan i Pakistan imaju punu pozornost Washingtona. Vitalni američki interesi prema objema zemljama jesu: borba protiv terorizma i ekstremizma, onemogućivanje utočišta teroristima, razvoj demokratski stabilnih režima koji podupiru američke ciljeve u regiji te poštuju ljudska prava, međusobna suradnja, uspostava prosperitetnih i samoodrživih ekonomija, suzbijanje proizvodnje i trgovine narkoticima, na pakistanskoj strani smirivanje pakistansko-indijskih tenzija te neproliferacijska politika oružja za masovno uništenje. No nije oduvijek bilo tako. Politika Washingtona prema Afganistanu i Pakistanu može se okarakterizirati kao "politika na mahove". Doduše, pristup nije postao jedinstvenim ni za trenutačnog globalnog rata protiv terorizma, a razlozi zašto je tome tako predmet su istraživanja ovoga članka. Globalni rat protiv terorizma na području Afganistana i Pakistana predstavlja povratak regiji koja je svojevremeno bila glavnim bojnim poljem Hladnoga rata. Tijekom Afganistansko-sovjetskog rata (1979. – 1989.) Afganistan i Pakistan predstavljali su važna polja na šahovskoj ploči neizravnog sučeljavanja dviju supersila. Rat iz toga razdoblja ostavio je regiju u priličnom metežu te danas SAD pokušava sanirati dio posljedica toga sukoba.

Pokretanje globalnog rata protiv terorizma i pristup administracije predsjednika Busha prema Afganistanu i Pakistanu

Dana 11. rujna 2001., kao posljedica terorističkih napada na New York i Washington, svijet se zauvijek promijenio. Nakon toga dana američka se pozornost ponovno usmjerila prema Afganistanu i Pakistanu. Ubrzo nakon 11. rujna uslijedio je odgovor – pokretanje globalnog rata protiv terorizma. Prema Allenu S. Weineru, magnituda događaja od 11. rujna temeljito je promijenila pristup američke vlade prema međunarodnom terorizmu. Nakon 11. rujna administracija predsjednika Busha odbacila je prethodne protuterorističke pristupe, kombinaciju mehanizama diplomatskih aktivnosti, ekonomskih sankcija i međunarodno koordiniranih zakonskih mjera. Umjesto toga Bush objavljuje da je SAD angažiran u ratu protiv terorizma (Weiner, 2005.). Pojam terorizma doživio je ponovnu konceptualizaciju na način koji je omogućio proglašenje rata drugoj državi u konvencionalnom smislu (Chandiramani et al., 2010.), ubačenim djelovanjem obavještajnih elemenata i uz potporu domicilnih

boraca Sjevernoga saveza¹ započela je intervencija usmjerena protiv talibana i Al-Qaide. Operacija protuterorističke koalicije dobila je ime *Enduring Freedom*. Koalicija je ubrzo uspjela ostvariti svoje primarne ciljeve, svrgavanje talibana, uništenje strukture Al-Qaide u Afganistanu te njezino protjerivanje iz zemlje. No ubrzo se pokazalo da rezultati nisu toliko značajni koliko se očekivalo, a većina talibana, kao i gotovo cijela zapovjedna struktura Al-Qaide, našla je sklonište u Pakistanu, dovodeći tako Pakistan u probleme. Implikacije takvog početka bile su brojne te su u velikoj mjeri odredile nastavak sukoba. Intervencija je, u pogledu ciljeva koji se žele postići te načina njihova postizanja, bila ishitrena.² Među euroatlantskim saveznicima nije bilo jedinstva, dok angažirani broj američkih snaga, usko fokusiranih na pronalaženje i uništavanje terorista, nije bio dovoljan za operacije širih razmjera. Organizacija Ujedinjenih naroda nije htjela bez snažne vojne zaštite sudjelovati na terenu. Američke snage bile su strateški usmjerene na daljnju protuterorističku borbu protiv preostalih skupina talibana i Al-Qaide, a njihovo usmjeravanje na vojnu zaštitu stabilizacijskih ili mirotnovnih snaga UN-a predstavnici SAD-a nisu željeli prihvatiti. Umjesto toga Amerikanci su bili glavna pokretačka snaga na području humanitarnih djelatnosti, diplomatskog djelovanja i donatorskih konferencija.

Uspješnim diplomatskim djelovanjem, uz suradnju s UN-om i Njemačkom, osigurana je prisutnost znatnog dijela pobjedničkih afganistanskih frakcija na konferenciji održanoj u Bonnu 5. prosinca 2001. godine. Rezultat konferencije bio je Bonski sporazum koji je postavio privremenu afganistansku upravu pod vodstvom Hamida Karzajija. Tijekom konferencije u Bonnu sve su se strane sporazumno dogovorile da je potrebno angažirati međunarodne snage pod UN-ovim mandatom, koje bi bile zadužene za sigurnost i pomoć privremenoj upravi u Kabulu. Odlučeno je da to bude misija *International Security Assistance Force (ISAF)*, koja je uspostavljena 20. prosinca 2001. godine rezolucijom 1386 Vijeća sigurnosti UN-a. Propust konferencije bio je taj

1

Sjeverni savez, poznat još kao Ujedinjena fronta, savez je mudžahedinskih skupina koje su se borile u građanskom ratu protiv talibana.

2

Primjerice za prethodnu veliku operaciju SAD-a, Pustinjsku oluju, pripremali su se šest mjeseci, a bila je mnogobrojno manje zahtjevnija jer su ciljali "samo" na izbacivanje iračke vojske iz Kuvajta. Operacijom *Enduring Freedom* ciljali su na fizičku intervenciju u Afganistanu, što je mnogo zahtjevnije od operacije Pustinjska oluja. Klasična američka procedura pisanja kvalitetnog ratnog plana za napad na neku zemlju traje dvije do tri godine, dok ovdje, kao i u slučaju napada na Irak 2003. godine, navedeno nije zadovoljeno.

što na njoj nisu prisustvovali talibani kao poražena strana, pa samim time konferencija nije mogla biti mirovnoga karaktera, već je rezultirala "cementiranjem" trenutačnog stanja. Christine Fair smatra kako je konferencija bila ujedno i veliki poraz Pakistana jer su pobjedničke frakcije Sjevernog saveza podupirali Indija, Iran i Rusija, regionalni konkurenti Pakistana, koji je sve svoje karte stavio na talibane (Fair, 2009.). Još je veći propust bilo inzistiranje, pretežno s američke strane, na izjednačavanju talibana s Al-Qaidom. Dok je Al-Qaida "čista" teroristička organizacija, talibani u najmanju ruku predstavljaju etnički pokret dijela većinskog paštunskog stanovništva Afganistana. Isključiti njih iz pregovora o budućnosti Afganistana nije bilo dugoročno održivo.

Od 2002. godine SAD je isto tako angažiran u uspostavi regionalnih inicijativa, bilateralnog strateškog partnerstva s Afganistanom,³ provincijskih rekonstrukcijskih timova, reformi sigurnosnog sektora te procesu izgradnje afganistanskih političkih institucija, što je provedeno prvo parlamentarnim, potom predsjedničkim te naposljetku pokrajinskim izborima. Usprkos svemu učinjenom ubrzo je postalo vidljivo kako početni rezultati nisu zadovoljavajući. Razlog je tome taj što vojno napredovanje operacije Enduring Freedom nije u dovoljno snažnoj mjeri pratila izgradnja institucija društva. Saveznici su imali problema sa snalaženjem i prilagođavanjem situaciji, razumijevanjem prilika i nedostatkom koordinacije. Nije prepoznata ni važnost političke, socijalne i ekonomske komponente afganistanske sigurnosti, već su akcije uglavnom usmjerene na jednodimenzionalni vojni pristup rješavanju problema, što je uvelike ugrozilo mogućnost uspješnog razvoja. Javna sigurnost nije bila postignuta, a sve su češće talibani i Al-Qaida iz svojih pakistanskih skrovišta doista neometano ulazili u Afganistan i napadali saveznike.

3

Predsjednici Bush i Karzai pokrenuli su u svibnju 2005. godine strateško partnerstvo između SAD-a i Afganistana, koje je za cilj imalo povećati dugoročnu sigurnost, demokraciju i prosperitet Afganistana te pružiti podršku američkim nacionalnim interesima. Više u U.S. Department of State, "United States-Afghanistan Strategic Partnership Joint Statement", 25. rujna 2008., prikazano na: <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2008/sept/110323.htm>, učitano 15. siječnja 2009. godine.

Općenito, ni SAD ni NATO u cjelini nisu angažirali dostatan broj vojnika koji bi sudjelovali u prijeko potrebnim procesima uvođenja reda i sigurnosti i u ostalim gradovima, ne samo u Kabulu.⁴

Kasnilo se k tome i s razoružanjem ilegalnih oružanih skupina i lokalnog stanovništva, s demobilizacijom pripadnika Sjevernog saveza, s obukom afganistanske nacionalne vojske i policije, sa širenjem utjecaja središnje afganistanske vlasti na pokrajine, kao i s dostavom značajnije humanitarne pomoći. Takvim pristupom drugi je put "cementirano" stanje na terenu. Navedeno je rezultiralo sigurnosnim vakuumom koji su vođe Sjevernog saveza popunili svojim etničkim milicijama, koje su pak uglavnom dominantno usmjerene na usko postavljene osobne, etničke i zavičajne interese. Tijekom vremena i protivnici saveznika (talibani, Al-Qaida, lokalni vojni vođe, Hekmatyarova mudžahedinska skupina Hezb-i-Islami, razne oružane bande i krijumčari) osnažili su svoje pozicije i postali sve značajnijim sigurnosnim i političkim subjektima.

No jednako je tako potrebno istaknuti i sljedeće: koliko god da je situacija bila nestabilna i teška, stanje je bilo neusporedivo prihvatljivije u odnosu na ono pet, deset ili dvadeset godina prije. U godinama koje su uslijedile otvorene su škole, mladima su omogućene brojne inozemne stipendije, omogućen je povratak više milijuna stanovnika izbjeglih tijekom prijašnjih ratova, došlo je do povratka educiranog stanovništva koje je preuzelo značajne funkcije u društvu, odvijaju se određeni infrastrukturni projekti, žene su dobile neusporedivo veća prava, ostvarena je otvorenost medija i državnih granica, započet je proces uspostave demokratskih institucija. Ovdje dolazimo do točke u kojoj se pitanja poput percepcije stvarnosti, raspona očekivanja i granica napretka promatraju i doživljavaju individualno.

Administracija predsjednika Busha zaista se trudila, ispravno je apostrofirala potrebne prioritete i činila velike napore. Analizirajući napredak globalnog rata protiv terorizma, predsjednik Bush početkom 2007. godine istaknuo je pet ključnih ciljeva obnovljene strategije za Afganistan.

4

NATO se uključio u operacije tijekom kolovoza 2003. godine, preuzevši misiju ISAF u Kabulu, da bi kasnijih godina proširio djelovanje i na druga područja u zemlji. Savez zbog vlastitih organizacijskih slabosti u odlučivanju i mobiliziranju resursa nije napravio značajnije pomake u borbi protiv terorista, nikada nije adekvatno riješio pitanje nacionalnih ograničenja upotrebe snaga na terenu, godinama nije imao stav o sveukupnoj ulozi Pakistana, a u borbu protiv narkotika nije se htio upuštati te je čitavo vrijeme ponavljao mantru kako njegova misija proizlazi iz dodijeljenog mandata koji mu daje ovlast u zadaćama stabilizacije i rekonstrukcije Afganistana. Preusko, premalo i prekasno za trenutačne izazove Afganistana.

Prvi je potpora predsjedniku Karzaju, povećanje veličine i sposobnosti afganistanskih snaga sigurnosti te poboljšanje obavještajnih djelatnosti. Drugi je bolja suradnja sa saveznicima i osnaživanje NATO-ovih snaga na terenu. Treći je cilj politički napredak na terenu, razvoj infrastrukture i ruralne ekonomije. Četvrti je borba protiv proizvodnje i trgovine narkotika. Peti je suzbijanje korupcije. Drugi dio strategije namijenjen je Pakistanu, gdje je istaknuta nužna pomoć predsjedniku Musharrafu (predsjedniku Pakistana od 1999. do 2008.) u borbi protiv ekstremista i terorista. Za provođenje strategije predsjednik Bush uputio je dodatne vojne snage na teren te od Kongresa zatražio dodatnih 11,8 milijardi dolara pomoći Afganistanu i Pakistanu.⁵ No stalni su problemi nedovoljno angažiranih resursa, nedovoljna koordinacija i premalo političke volje da se učini presudan iskorak. Dapače, mnogi su postignuto proglasili neuspjehom. Vrlo je oštar bio Richard Holbrooke, koji je izrazio stav kako je "trenutačna američka politika u Afganistanu promašaj" (Holbrooke, 2008:7).

Najveći je SAD-ov problem predstavljala afganistanska politička scena – odviše razjedinjena, vođena osobnim interesima moćnih pojedinaca, slabog utjecaja predsjednika Karzija izvan Kabula, mjesto gdje referentni politički subjekt nije građanin, već etnicitet ili interesna skupina. I ovdje je zabilježeno ozbiljno nesnalaženje, nekoordinacija i nedostatak jedinstvene vizije i strategije za Afganistan. Naime dovoljan je samo jedan primjer kako bi se prikazali paradoksi američke politike prema Afganistanu. Dok predsjednik Karzai na nacionalnoj razini ima maksimalnu podršku najviših razina vlasti SAD-a, na terenu američki vojni zapovjednici prečesto svoje aktivnosti vežu uz (ne) formalne predstavnike vlasti, koji svojim paraformacijama gospodare terenom te često nisu u suglasju sa službenom politikom Kabula. Vojni zapovjednici na terenu to čine zbog taktičkih potreba te na taj način podrivaju sustav koji SAD gradi na državnoj razini. Velik je problem saveznika i afganistanskog društva i visoka razina korupcije, ozbiljna neučinkovitost institucija i umreženost organiziranoga kriminala koja seže sve do predsjedničkoga kabineta, što izaziva negodovanje i otpor saveznika i stanovništva. Takvo stanje vrlo dobro iskorištavaju pro-

5

Iz govora predsjednika Busha o napretku u Afganistanu i globalnom ratu protiv terorista. Office of the Press Secretary, "President Bush Discusses Progress in Afghanistan, Global War on Terror", 15. veljače 2007., prikazano na: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/02/20070215-1.html>, učitano 15. siječnja 2009. godine.

tivnici, koji s vremenom dobivaju sve veću podršku stanovništva. Ono što je presudno za uspjeh afganistanskih pobunjenika jest mogućnost korištenja sigurnog terena za pripremu akcija, za odmor te mobilizaciju ljudi i resursa. Za afganistanske pobunjenike izrazito je značajan regionalni kontekst jer je mnogo faktora u regiji koji utječu na njihove sposobnosti. Iako je sve navedeno potrebno stalno imati na umu, Pakistan je bez premca najznačajnija karika u tom lancu.⁶

Pakistan je od početka intervencije ključan partner, ali i najveća nepoznanica globalnog rata protiv terorizma. Priključivši se protuterorističkoj koaliciji, Pakistan je rasporedio značajne snage na granicu s Afganistanom, otvorio svoje luke i koridore saveznicima, razmjenjuje obavještajne podatke, zabranio je rad određenim islamističkim organizacijama te zamrznuo njihovu imovinu, osnažio je protuterorističke zakone i sudove te je među svim saveznicima uhitio najveći broj Al-Qaidinih operativaca. Često je predsjednik Bush isticao važnu ulogu i zasluge Musharrafa, ali je isticao i nužnost pomoći SAD-a Pakistanu u globalnom ratu protiv terorizma. Bush je 2004. godine Pakistanu dodijelio status glavnog američkog saveznika izvan zemalja članica NATO-a. Ujedno je Bush kao jedan od glavnih problema prepoznao i poroznu afganistansko-pakistansku granicu. I drugi su američki dužnosnici nebrojeno puta isticali otvoreno pitanje kontrole granice te to kako je "prekogranična infiltracija islamskih militantata iz Pakistana u Afganistan ključna prepreka u poražavanju talibanskih pobunjenika" (Kronstadt, 2009:summary). Mnogo je puta isticana i nedovoljna angažiranost pakistanskih snaga sigurnosti protiv terorista, ekstremista i pobunjenika, koji više ili manje slobodno djeluju u pakistanskim pograničnim područjima uz granicu s Afganistanom. Često su američki dužnosnici službenom Pakistanu prigovarali to kako se najviše rangirani afganistanski talibani slobodno kreću i djeluju u velikim gradovima Quetti i Peshawaru, u kojima imaju svoja vijeća (*shure*). No bez obzira na to koliko su puta takvi primjeri bili istaknuti, razloge popustljivosti SAD-a prema Pakistanu treba tražiti u činjenicama koje govore kako se

6

Današnje bojno polje predstavlja cijeli Afganistan i nekontrolirana pakistanska područja uz granicu s Afganistanom, gdje plemenska samouprava čini najvišu organizaciju vlasti. Afganistan i Pakistan predstavljaju dva lica istog novčića, povezani su mnogim neraskidivim sponama te nema nijednog rješenja bilo kojeg trenutnog izazova unutar globalnog rata protiv terorizma bez aktivnog sudjelovanja objiju država. Afganistan ne bi postao niti bio to što jest bez velikog udjela Pakistana na unutarnja zbivanja u Afganistanu. Takva stvarnost nije prepoznata od početka intervencije, već je fokus stavljen na Afganistan, dok je tek pod povremeni, i to preblag pritisak, stavljan službeni Pakistan.

više od 80 posto ukupne logistike za savezničke snage u Afganistanu transportira preko Pakistana i kroz Pakistan, u spoznaji kako su centri moći u Pakistanu raslojeni i kako ih je teško povezati te kako se uslijed slabih državnih civilnih institucija najbolja suradnja ipak može ostvariti s pakistanskom vojskom.⁷

Na diplomatskom polju SAD je potaknuo niz bilateralnih sporazuma s Pakistanom (npr. Strateško partnerstvo SAD-a i Pakistana, Strateški dijalog SAD-a i Pakistana) te aktivno sudjeluje i u regionalnim inicijativama (npr. Prijatelji Pakistana, 2008. godina), a sve kako bi Pakistanu pokazao da stoji iza njega. Ekonomska suradnja i pomoć nikada nisu bile upitne, no ovisile su o mnogim parametrima. Od 2001. godine ojačana je otprije zamrznuta američko-pakistanska sigurnosna suradnja (između ostalog Pakistanu je omogućena kupovina tehnološki visokosofisticirane vojne opreme i dodijeljena su mu velika financijska sredstva za razvoj i modernizaciju oružanih sustava). Zbog nebrojenih međusobnih optužbi Afganistana i Pakistana oko toga tko je veći krivac za trenutačno stanje, SAD je 2003. godine potaknuo osnivanje Tripartitne komisije (SAD-Pakistan-Afganistan) koja okuplja vojne zapovjednike spomenutih zemalja u dijalog oko sigurnosnih pitanja. Na vojnom planu SAD pomaže pakistanskim snagama sigurnosti u raznim aktivnostima, ali se oportuno koristi i tajnim operacijama američkih specijalnih postrojbi, napadima besposadnih letjelica i uslugama privatnih sigurnosnih kompanija, sve unutar pakistanskog teritorija. Presjek pristupa Busheve administracije prema Pakistanu u jednoj je misli jako dobro opisao Husain Haqqani, koji je kasnije postao veleposlanikom Pakistana u SAD-u: "SAD je počinio kritičnu pogrešku, svoje povjerenje dajući jednom čovjeku, generalu Pervezu Musharrafu, i jednoj instituciji, pakistanskoj vojsci, kao instrumentima američke politike eliminacije terorizma i stvaranja stabilnosti u jugozapadnoj i južnoj Aziji. Robusna američka politika angažmana u Pakistanu, koja bi pomogla

7

Pakistanski državni vrh nije u potpunosti u stanju kontrolirati sve dijelove oružanih snaga, oružane snage nisu u stanju nadzirati i kontrolirati aktivnosti tajne službe ISI (Inter Service Intelligence), koja pak više nije u mogućnosti upravljati raznim militantnim skupinama koje je sama stvorila pretežno zbog protuindijskog djelovanja. Problemi na pakistanskoj strani odavno su uočeni. S njima se čitavo vrijeme susretala Busheva administracija, a kasnije i administracija predsjednika Obame. I sami Pakistanci uviđaju da problemi postoje te da se usložnjavaju. No SAD ne može učiniti puno sve dok je pakistanska strateška orijentacija primarno indocentrično postavljena. Pakistan se jako boji Indije, a svaka njegova dugoročna sigurnosna politika kreira se u odnosu na Indiju. Stoga su i ograničeni rezultati u borbi protiv terorista i pobunjenika razlog takvog pristupa. Zbog straha od Indije Pakistan ne želi preustrojiti svoje oružane snage iz konvencionalnih u modernije protupobunjeničke postrojbe, koje bi s velikom pretpostavkom dale bolje rezultate u borbi protiv protivnika na vlastitom tlu.

izgradnji civilnih institucija uključujući kapacitete za provedbu zakona te eventualno ukazivanje pakistanskoj vojsci na to da se drži sigurnosnih funkcija bila bi učinkovitija u ojačavanju Pakistana i zaštiti interesa Sjedinjenih Država na tom prostoru.”⁸ No vjerojatno su najveće kritike pristigle od strane nasljednika koji su preuzeli zapovijedanje i koordinaciju američkih aktivnosti.

Preuzimanje zapovjedništva u kritičnom trenutku; pristup administracije predsjednika Obame prema Afganistanu i Pakistanu

Barack Obama donio je novu nadu, sjetimo se samo “obamomanije” koja je zavládala svijetom kada je Barack Obama postao predsjednikom SAD-a. Naslijedio je dva rata koja nije htio, ubrzo je uslijedila i globalna financijska kriza koja je započela u SAD-u, prerano je dobio Nobelovu nagradu za mir te nije odradio sto dana u Kabinetu prije poduzimanja prvih poteza. U veljači 2009. godine, nepunih mjesec dana otkako je preuzeo mjesto predsjednika, Obama donosi odluku o povećanju borbenih postrojbi za dodatnih 17 tisuća te četiri tisuće vojnika za obuku afganistanskih snaga sigurnosti, što je u tom trenutku značilo povećanje za više od 50 posto snaga na terenu.⁹ Na diplomatskom polju odlučuje se za veću suradnju sa saveznicima i snažniju regionalnu politiku, kao i davanje dodatnog poticaja Tripartitnoj komisiji SAD-Pakistan-Afganistan. Nakon pomnog razmatranja situacije na terenu Obama je 27. ožujka 2009. godine objavio novu strategiju za Afganistan i Pakistan. Afganistan i Pakistan potvrđeni su kao jedinstveno bojište. Podvučena je činjenica kako se Al-Qaida nalazi u Afganistanu i Pakistanu, a prema obavještajnim procjenama iz pakistanskih skrovišta, aktivno smišlja napade na SAD i saveznike.

8

Izjava Husaina Haqqanija ispred Odbora Predstavničkog doma SAD-a za oružane službe (House Armed Services Committee) dana 10. listopada 2007. godine. Citirano u Alan K. Kronstadt (2009.) “Pakistan-U.S. Relations”, str. 77

9

Tijekom 2009. godine broj američkih vojnika u Afganistanu povećan je za više od 35 tisuća. Izvrstan prikaz broja angažiranih američkih vojnika u Afganistanu i Iraku prema mjesecima od početka intervencije dan je u Amy Belasco (2010.), “The Cost of Iraq, Afghanistan, and Other Global War on Terror Operations Since 9/11”, prikazano na http://assets.opencrs.com/rpts/RL33110_20100902.pdf, učitano 21. listopada 2010. godine, str. 42-43

Osim pomoći Afganistanu naznačena je i dodjela šire i veće pomoći Pakistanu. Kao uvjet napretka istaknuta je potreba ubrzane izgradnje i obuke afganistanskih snaga sigurnosti.¹⁰ Pomirba je isto tako postala temom o kojoj se više ne raspravlja tek na marginama, već je prepoznata kao neizbježna stvarnost u postizanju napretka. Ujedno je upućena i oštra kritika prethodnicima te je saveznicima poručeno kako rat nije samo američki problem, već se tiče svijetu. Najavljena su i nova imenovanja, koja su se uskoro i dogodila. Richard Holbrooke imenovan je specijalnim predstavnikom za Afganistan i Pakistan. Zadaća im je bila koordinacija aktivnosti cjelokupne američke administracije za pitanje Afganistana i Pakistana, a kako bi se postigli američki strateški ciljevi u regiji. General Stanley McChrystal postavljen je za zapovjednika svih američkih i NATO-ovih snaga na terenu, a svoje je bogato iračko iskustvo trebao primijeniti u Afganistanu. Umirovljeni general Karl Eikenberry, koji je već imao afganistansko iskustvo (dvije misije i ukupno dvije i pol godine na terenu), imenovan je američkim veleposlanikom u Afganistanu. Uz veliku ulogu članova Kabineta u regionalnoj politici (potpredsjednika Joea Bidena, ministrice vanjskih poslova Hillary Rodham Clinton, ministra obrane Roberta Gatesa), Obama je tim potezima poslao "najjače karte" na teren. Što ponekad može biti i kontraproduktivno. Provođenje američke politike i strateških ciljeva u regiji nije navedene osobe, sve odreda velikog znanja i respektabilnog terenskog iskustva, spriječilo da izraze svoja stajališta koja nisu uvijek bila na istom kolosijeku s Kabinetom u Washingtonu. Holbrooke je dvojio o "pravom putu" rata u Afganistanu, smatrao je kako vojna pobjeda nije ostvariva, već da je pomirba ključ uspjeha. Demistificirao je problematiku uzgoja opijumskog maka i trgovine narkoticima. Znao je isticati i to kako je dotadašnja politika spaljivanja opijumskih polja "bedastoća" te kako trgovina narkoticima nije glavni izvor financiranja pobunjenika. Što se izgradnje i obuke afganistanskih snaga sigurnosti tiče, obveze koja je ocijenjena kao ključ uspjeha u Afganistanu, smatrao je kako sveukupna trening-misija i mentoriranje domaćih snaga

10

Jedan je od temeljnih stupova savezničkog pristupa rješavanju afganistanskog slučaja izgradnja i obuka afganistanskih snaga sigurnosti s ciljem samostalnog preuzimanja odgovornosti za sigurnost u zemlji. Robert Fisk iznosi kako su isto pokušali i Sovjeti tijekom njihove intervencije u Afganistanu, no nisu uspjeli (Fisk, 2008.). Ahmed Rashid donosi poražavajuće podatke u vezi s obukom domaćih snaga sigurnosti. "Više od 25 milijardi dolara iznosi trošak napora izgradnje afganistanske vojske i policije, ali oni su još uvijek u velikoj mjeri nepismeni, nedovoljno utrenirani i neodgovorni te nisu ni blizu spremni preuzeti državotvorne zadatke." (Rashid, 2010.)

sigurnosti do dolaska generala Williama Caldwell 2009. godine nisu ispunili očekivanja. Izjava kako "svaka pašunska obitelj ima najmanje jednog simpatizera talibana", koliko god ona mogla biti utemeljena, nije dobro primljena ni na terenu ni u Washingtonu.¹¹ General McChrystal od spomenute je trojice najkraće bio u teatru, no ostavio je najdublji trag. Smijenjen je i potom umirovljen sredinom 2010. godine zbog izjava objavljenih u časopisu *Rolling Stone*.¹² McChrystal je svoju misiju započeo dokumentom naslova "Zapovjednikova inicijalna prosudba" (Comisaf's Initial Assessment). Prosudbom je dobio jako dobru i duboku analizu stanja na bojištu, nije birao lijepe riječi o dosetima i rezultatima svojih prethodnika i saveznika, zauzeo se za stvarno provođenje protupobunjeničke strategije i preuzimanje inicijative od strane protivnika.¹³ Bio je jako dobro prihvaćen od strane Afganistanaca jer je inzistirao na populacijsko-centričnom pristupu i zaštiti stanovništva na prvom mjestu. Veleposlanik Eikenberry u dva je pisma službene korespondencije između veleposlanstva SAD-a u Kabulu i State Departmenta¹⁴ izrazio svoje sumnje prema protupobunjeničkoj strategiji, koju nije smatrao najučinkovitijom metodom u postizanju ciljeva jer je preusko postavljena. Nije podupirao zahtjeve kolega iz Ministarstva obrane o angažiranju novih nekoliko desetaka tisuća vojnika, smatrajući kako ključ uspjeha ne leži u povećanom vojnom angažmanu. Istaknuo je kako SAD precjenjuje mogućnosti afganistanskih snaga sigurnosti te podcjenjuje vrijeme potrebno za izgradnju civilnih institucija. Karzaija je okarakterizirao kao neadekvatnog strateškog partnera te je iznio zapažanje gotovo potpunog nedostatka savezničkog civilno-političkog okvira za Afganistan. Pitanje Pakistana izložio je vrlo jasno; Pakistan je ključan za uspjeh, no službena politika ne ulaže dovoljno napora u tom smjeru.

11

Više u "Special Envoy Holbrooke's Interview by Judy Woodruff of NewsHour", 18. veljače 2009., prikazano na <http://www.america.gov/st/texttrans-english/2009/February/20090220172536caifas6.957644e-02.html>, učitano 17. prosinca 2010. godine; "U.S. to shift approach to Afghanistan drug trade", Associated Press, 28. lipnja 2009., prikazano na <http://articles.latimes.com/2009/jun/28/world/fg-afghan-drugs28>, učitano 17. prosinca 2010. godine; "Special envoy discusses security, stability and upcoming Afghan elections", State Department, Office of the Spokesman, 29. srpnja 2009., prikazano na <http://uspolicy.belgium.usembassy.gov/headline/ambassador-holbrooke-recent-trip-pakistan-afghanistan>

12

Više na <http://www.rollingstone.com/politics/news/the-runaway-general-20100622>, učitano 13. kolovoza 2010. godine.

13

Više u Stanley A. McChrystal (2009.), "COMISAF'S INITIAL ASSESSMENT", Headquarters International Security Assistance Force, Kabul, Afghanistan, 30. kolovoza 2009., prikazano na http://media.washingtonpost.com/wp-srv/politics/documents/Assessment_Redacted_092109.pdf?hpid=topnews, učitano 10. listopada 2009. godine.

14

Više na <http://afpakwar.com/blog/archives/3727>, učitano 28. prosinca 2010. godine

Nakon najteže savezničke godine u Afganistanu Obama krajem 2009. objavljuje dugoočekivani pregled stanja strategije za Afganistan i Pakistan (Way Forward in Afghanistan and Pakistan). Najznačajniji detalji iz pregleda naglasak stavljaju na to kako Afganistan nije izgubljen, no talibani imaju zamaha u operacijama. Takav status quo nije ni održiv ni prihvatljiv, a Al-Qaida je opetovano ocijenjena kao najveća prijetnja regionalnoj i globalnoj sigurnosti. Pozdravljena je ofenziva pakistanskih snaga na njihovom teritoriju. Obama je odobrio dodatnih 30 tisuća vojnika za misiju u Afganistanu te je ponovno naglasio da Afganistan nije samo američki rat. Podvukao je tri glavna područja strategije: vojne napore prema tranziciji, značajno povećanje civilne komponente i učinkovito partnerstvo s Pakistanom.¹⁵ Dolaskom novih snaga situacija na terenu sve se više pogoršava. Što je zapravo paradoksalno jer, što se više napora ulaže, to je više sigurnosnih incidenata i napada pobunjenika. Postalo je svima jasno kako pobunjenici imaju inicijativu te saveznike ‘tuku njihovim’ oružjem.¹⁶

Na pakistanskoj strani vojska je nastavila velike operacije čišćenja teritorija, koje SAD pozdravlja, no ono što je izrazito problematično sve je veći protuamerikanizam izražen od strane Pakistanaca. U Afganistanu je reizbor Karzajja 2009. godine na njegov drugi predsjednički mandat bio obilježen brojnim kontroverzama i prijavama nepravilnosti. Potom su mu trebali mjeseci da sastavi kabinet jer je morao vagati između kandidata koje ne žele Zapad, prvenstveno SAD, i političke trgovine etničkih skupina u samom Afganistanu. Afganistanski parlamentarni izbori 2010. godine prošli su u istom tonu. Čak osam tjedana nakon izbora službeni rezultati još nisu bili objavljeni, a kako je vrijeme odmicalo, sve je više nepravilnosti koje su se dogodile na dan izbora izlazilo na površinu. Šlag na torti bila je dvaput te godine javno objavljena Karzajjeva izjava da će se priključiti talibanima ukoliko ga izvana ne prestanu prisiljavati na dublje reforme.

15

Više u The White House (2009.), “Remarks by the President in Address to the Nation on the Way Forward in Afghanistan and Pakistan”, 1. prosinca 2009., prikazano na <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-address-nation-way-forward-afghanistan-and-pakistan>, učitano 13. veljače 2010. godine.

16

Dolaskom novih snaga situacija na terenu sve se više pogoršava. Što je zapravo paradoksalno jer, što se više napora ulaže, to je više sigurnosnih incidenata i napada pobunjenika. Postalo je svima jasno kako pobunjenici imaju inicijativu te saveznike ‘tuku njihovim’ oružjem.

Tijekom 2010. godine Obama je predstavio godišnji pregled stanja u Afganistanu i Pakistanu (Overview of the Afghanistan and Pakistan Annual Review). Pregled nije donio ništa novo, već je ponovio ciljeve koje SAD nastoji ostvariti u regiji, način na koji to planira učiniti te predanost misiji i saveznicima na terenu. Vječni je cilj "remetiti, demontirati i pobijediti Al-Qaidu" u objema zemljama, a iznesena je i procjena napretka na tom polju. Što se Afganistana tiče, ponovljeni su mehanizmi koji na tom putu djeluju: afganistansko vodstvo, uz isticanje da misija nije izgradnja nacije, tri glavna područja strategije (vojni naponi prema tranziciji, značajno povećanje civilne komponente i učinkovito partnerstvo s Pakistanom), obveza dugoročne potpore prema objema zemljama. Ponovljena je i potpora procesu pomirbe s talibanima. Broj država koje sudjeluju u misiji povećao se na 49 te je izrečeno kako su prvi put dosegnuti dostatni resursi na terenu. U pogledu Pakistana pozdravljen je stav službenog Pakistana prema opasnosti koja prijete od terorističkih skupina s njegova teritorija. Usprkos trudu Obama je istaknuo kako napredak nije dovoljno brz te inzistira na daljnjim pakistanskim akcijama. Za buduću suradnju SAD-a i Pakistana naglasak je stavljen na strateški dijalog i američku potporu ekonomskog i političkog razvoja te ulaganja u civilne institucije i projekte.¹⁷

Ahmed Rashid smatra da je, koliko god bilateralna suradnja bila važna, regionalna suradnja sa susjednim zemljama još važnija. No na tom je polju usprkos trudu postignut slab rezultat (Rashid, 2010.).¹⁸

Godina je završila teže nego 2009., koja je dotad bila najteža od početka intervencije, no 2010. ju je ipak nadmašila. Sredinom godine Obama je smijenio McChrystala, krajem godine umro je Holbrooke, dok se Eikenberry održao na mjestu veleposlanika, no sa suženim mogućnostima djelovanja. Smrtno je stradalo više od 700 NATO-ovih

17

Više u The White House (2010.), "Overview of the Afghanistan and Pakistan Annual Review", 16. prosinca 2010., prikazano na <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/12/16/overview-afghanistan-and-pakistan-annual-review>, učitano 18. prosinca 2010. godine.

18

Uspjehom američke politike 2010. godine mogu se smatrati rezultati NATO-ova summita u Lisabonu. Osim novog strateškoga koncepta NATO-a za 21. stoljeće velika je pozornost posvećena Afganistanu. Potpisano je dugoročno partnerstvo s Afganistanom, naglašeno je nekoliko standardnih stupova odnosa prema zemlji i ljudima: Afganistansko vodstvo i afganistansko vlasništvo, borba protiv terorizma i sveobuhvatni pristup. Ponovljen je stav u kojem se podupire sveafganistanska pomirba i reintegracija. Obuka afganistanskih snaga sigurnosti dobila je dosta prostora te je istaknuto kako se očekuje da će navedene snage do kraja 2010. godine imati 300 tisuća pripadnika. Možda je najznačajniji detalj sporazum o tome kako će afganistanske snage sigurnosti od saveznika početi preuzimati kontrolu i nadzor nad provincijama, proces koji bi trebao završiti do kraja 2014. godine. Saveznici su se obvezali na pomoć i nakon toga. Značajno je kako je time postignuto jedinstvo na razini Saveza, što će na neko vrijeme utišati zahtjeve za izlaznim strategijama iz Afganistana.

vojnika te je samo u Afganistanu poginulo više od 3 tisuće Afgani- stanaca. Razlog su tome pojačane vojne aktivnosti budući da saveznici žele vratiti odavno izgublenu inicijativu kako bi ispunili zamisao predsjednika Obame o završetku glavnih borbenih operacija do sredine 2011. godine i početku povlačenja borbenih postrojbi nakon toga. U operativnom smislu zabilježeno je značajno oslanjanje na zračne napade koji su kao posljedicu imali i stradavanje nedužnih. Nešto što cjelokupna afganistanska javnost sve teže tolerira, a pobunjenici vješto iskorištavaju u propagandne svrhe protiv saveznika. Na pakistanskoj strani ekspanzionalno su povećani napadi besposadnim letjelicama kao sredstvo u eliminaciji pobunjenika i terorista. Obama se nalazi u neza- vidnom položaju, mnoge su oči uprte u njega, a sam nema tako velik manevarski prostor. Povlačenje dok većina zadataka nije ispunjena nije opcija, kao što ni dugotrajni vojni boravak na terenu nije rješenje. Našao se u klasičnoj šahovskoj pat-pozicija u kojoj pobjeda nije ostvariva, a časno izvlačenje jako je složeno. Što se Afganistanaca i Pakistanaca tiče, oni pak strahuju od toga da će opet biti napušteni usred kaosa koji sami nisu stvorili i koji sami nikako ne mogu riješiti.

Politiku Sjedinjenih Američkih Država prema Afganistanu i Paki- stanu u kontekstu globalnog rata protiv terorizma muči problem dishar- monije između početno postavljenih ciljeva, odabranih načina njihova postizanja, filozofije intervencije, odabira unutarnjih saveznika i mjer- ljivih rezultata. Glavna je razlika Bushevog i Obaminog odnosa prema Afganistanu i Pakistanu ona u pristupu. Promatrajući to u tri dimenzije – političkoj, vojnoj i ekonomskoj – možemo vidjeti glavne odrednice obiju administracije i razlike u pristupima.

Odrednica je Busheva političkog pristupa pokretanje globalnog rata protiv terorizma i fokus na Irak bez obzira na to što je globalni rat započeo u Afganistanu te protjerao glavne protivnike u Pakistan. Rezultat je premalo pozornosti, resursa i koordinacije za Afganistan i Pakistan. Obama terorizam doživljava jednako tako izuzetno ozbiljnom prijetnjom SAD-u, saveznicima i globalnom sustavu, no njegov pristup u odnosu na prethodnikov bilježi povratak Afganistanu i Pakistanu te poticanje veće i šire suradnje sa saveznicima. Navedeni je način izgled- niji u postizanju rezultata od prethodnoga, no potrebno je još vremena kako bi se vidjeli pravi rezultati takve politike. Problem je u tome što nakon devet i pol godina rata vremena nema previše.

Vojna dimenzija obilježena je misijom, mandatom i angažiranim resursima. Bush je započeo intervenciju protuterorističkim pristupom uz premali broj angažiranih pripadnika američke vojske i preveliko oslanjanje na domaće etničke paravojne formacije. Tijekom vremena uočena je sva problematičnost takvog pristupa; uz zadržavanje manjeg broja snaga u protuterorističkim aktivnostima, sve su ostale transferirane u protupobunjeničke operacije. Obama je nastavio provoditi protupobunjeničke operacije, bitno je povećao snage i na teren prvo uputio generala McChrystala, a potom i generala Davida Petraeusa, koji su takvu vrstu operacija prije toga uspješno provodili u Iraku. Petraeus je ujedno i jedan od autora zajedničkog dokumenta kopnene vojske i mornaričkoga korpusa, Pravilnika FM 3-24 (MCWP 3-33.5) Counterinsurgency iz 2006. godine. U pravilniku se eksplicitno navodi da je potrebno minimalno 20 pripadnika protupobunjeničkih snaga (savezničkih i domaćih) na 1000 stanovnika kako bi se uspješno ostvarili ciljevi protupobunjeničke borbe. U Afganistanu nikada nije ni približno postignut navedeni omjer, što dovodi do zaključka kako tijekom svih ovih godina nisu stvorene ni pretpostavke za ispunjenje ciljeva intervencije.

Ekonomska komponenta rješenja jednako je važna koliko i sigurnosna. Bez razvoja nema sigurnosti, a vrijedi i obratno. Navedeno je u kontekstu Afganistana izvrsno prepoznao Bush početkom 2007. kada je rekao: "Mnogi Afganistanci u zabačenim regijama bore se s talibanima jednostavno zato što ne postoje drugi raspoloživi poslovi."¹⁹

No prepoznatu stvarnost nije ni približno pratilo ulaganje u ekonomiju, infrastrukturne projekte i civilno društvo na terenu. Što se Pakistana tiče, SAD je veliki pružatelj pomoći Pakistanu. No trendovi pokazuju kako se preferira pružanje vojne pomoći, a paradoksalno je to što Pakistanci velik dio te pomoći troše na unapređenje konvencionalnih snaga (faktor Indije), a ne na razvijanje protupobunjeničkih sposobnosti. Obama pokušava nešto promijeniti, nastojeći više sredstava ulagati u civilno društvo, a manje u pomaganje represivnih aparata Afganistana i Pakistana, no teško je mijenjati uhodani posao.

19

Iz govora predsjednika Busha o napretku u Afganistanu i globalnom ratu protiv terorista. Office of the Press Secretary, "President Bush Discusses Progress in Afghanistan, Global War on Terror", 15. veljače 2007., prikazano na <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/02/20070215-1.html>, učitano 15. siječnja 2009. godine.

Zaključak

Afganistan i Pakistan priče su o propuštenim prilikama. Nitko ne dvoji o tome da su napori saveznika vrijedni te kako je učinjeno mnogo. SAD u svemu tome ima najveću ulogu, pa tako i mjesto za pohvale, ali i kritike. Saveznici su pod vodstvom SAD-a u Afganistanu zbacili s vlasti rigidan talibanski režim, onesposobili operativne mogućnosti Al-Qaide za globalno djelovanje te likvidirali Osamu bin Ladena 2. svibnja 2011. godine u Pakistanu.

Srž je problema američke politike taj što se krenulo u uklanjanje posljedica, a ne uzroka terorizma, protiv kojeg je i pokrenut globalni rat. Nikada nisu angažirani dostatni i uravnoteženi resursi. Dodatni je problem obiju administracija dihotomija pristupa unutarnjim saveznicima i izazovima. U objema je zemljama kao strateški saveznik odabran predsjednik države te lokalni vojni vođe sa svojim paraformacijama u Afganistanu te vojska u Pakistanu, kao i pristup odozgo prema dolje. Fokusirajući se tako na uzak krug subjekata, nije posvećeno dovoljno pozornosti drugim čimbenicima društva. Takav način, pogotovo u sredinama u kojima se vode najžešće borbe na terenu (pretežno pašunska područja i s jedne i s druge strane granice), nema prolaza jer ljudi u tim krajevima povijesno, tradicionalno i kulturološki ne priznaju u punom spektru autoritet državnog poglavara, samu državu ni njezine institucije, kako se to pokušava graditi na terenu. Vrijednosti jednog postmodernog društva ne mogu se tako brzo, ako se uopće i mogu, usaditi u predmoderno društvo druge civilizacijske kulture. Čim se takva činjenica prihvatiti, i neprijateljstva će biti prekinuta. Nije uloženo ni dovoljno truda – a što je izuzetno bitno u sigurnosnoj arhitekturi cijele regije – u odnosu Pakistana i Indije. Kako Pakistan sve svoje akcije poduzima u dubokoj kalkulaciji sigurnosne dileme u odnosu na Indiju, Pakistan neće učiniti značajnije korake na bojištu globalnog rata protiv terorizma sve dok se ne smanje tenzije i s jedne i s druge strane. Postoje još i otvorena pitanja snažnije regionalne politike te apsolutno nekorištenje mogućnosti Irana u tom problemu.

Svi su saveznici zajedno podbacili po pitanju razvoja infrastrukture, ekonomije i potpore civilnom društvu u objema zemljama. Ulazeći u rat, trebali su biti svjesni činjenice da to neće biti kratkotrajna intervencija, već dugotrajni sukob. I da nije dostatno pobijediti na bojnopolju, a ne pobrinuti se za sigurnost, rekonstrukciju i obnovu. To znači

mногоstruko veće izdatke od troškova vojnih operacija. Mnogi donatori ne ispunjavaju preuzete obveze, što onemogućava ostvarivanje projekata. Donirana pomoć u Afganistanu tek manjim dijelom ide kroz institucije države, a većim je dijelom troše donatori samoinicijativno, često bez konzultacija sa središnjom administracijom u Kabulu. No najporaznije je to što se ogroman dio pomoći vraća u bogate zemlje u obliku korporativnih profita, kupovine robe na vlastitim tržištima i savjetodavnih troškova. Na taj je način rat unosan posao za vlastitu privredu.

Misija u Afganistanu i Pakistanu vrijedna je truda, no pristup i sredstva moraju se promijeniti želi li SAD postići dugoročne rezultate kako se sutra ne bi opet vojno morali vraćati u regiju. Kao što i sami Afganistanci i Pakistanci moraju učiniti više jer, dok se sami odlučnije ne postave prema izazovima koji se generiraju na njihovom području, nitko izvana ne može sam riješiti njihove probleme.

Literatura

Belasco, Amy (2010.), *The Cost of Iraq, Afghanistan, and Other Global War on Terror Operations Since 9/11*, Congressional Research Service, 2. rujna 2010., prikazano na http://assets.opencrs.com/rpts/RL33110_20100902.pdf, učitano 21. listopada 2010. godine.

Chandiramani, Sunjay et al. (2010.), *Pakistan and South Asia's Security Nexus: Scenarios for the Future*, Geneva Centre for Security Policy, prikazano na <http://www.gcsp.ch/content/download/1651/13773/download>, učitano 17. siječnja 2011. godine.

Fair, Christine C. (2009.), *Time for Sober Realism: Renegotiating U.S. Relations with Pakistan*, Center for Strategic and International Studies, "The Washington Quarterly", travanj 2009., str. 149.-172., prikazano na http://www.twq.com/09april/docs/09apr_Fair.pdf, učitano 11. siječnja 2011. godine.

Fisk, Robert (2008.), *Nobody supports the Taliban, but people hate the government*, "The Independent", 27. studenog 2008., prikazano na <http://www.independent.co.uk/opinion/commentators/fisk/robert-fisk-nobody-supports-the-taliban-but-people-hate-the-government-1036905.html>, učitano 26. veljače 2010. godine.

Fisk, Robert (2010.), The Taliban's Glossy New Front in the Battle for Hearts and Minds, "The Independent", 2. travnja 2010., prikazano na <http://www.independent.co.uk/opinion/commentators/fisk/robert-fisk-glossy-new-front-in-battle-for-hearts-and-minds-1934020.html>, učitano 4. studenog 2010. godine.

Holbrooke, Richard (2008.), The Next President: Mastering a Daunting Agenda, "Foreign Affairs", rujan/listopad 2008., prikazano na <http://www.foreignaffairs.com/articles/63563/richard-holbrooke/the-next-president>, učitano 14. prosinca 2010. godine.

Kronstadt, Alan K. (2009.), Pakistan-U.S. Relations, Congressional Research Service, 6. veljače 2009., prikazano na <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33498.pdf>, učitano 11. siječnja 2011. godine.

Rashid, Ahmed (2010.), Before the Endgame: America's Fatal Flaws in Afghanistan, "Der Spiegel", 26. svibnja 2010., prikazano na <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,696662,00.html>, učitano 28. lipnja 2010. godine.

Weiner, Allen S. (2005.), Law, just war, and the international fight against terrorism: Is it war?, "CDDRL Working Papers", broj 47., rujan 2005.

US Politics towards Afghanistan and Pakistan in the Context of Global War on Terrorism: The Comparison of the Approaches of Two US Presidential Administrations

Robert Mikac

Summary

Larger or smaller, actual or "frozen", wars throughout the world notwithstanding, Afghanistan and Pakistan represent the key battlefield of our time and will determine the continuance of the 21st century. Not only did the attack on Afghanistan start the long and unpredictable "global war on terrorism", and the fact that the only remaining world superpower is leading the allied forces in the attack on the Taliban and Al-Qaida in one of the world's poorest countries, Afghanistan, but the conflict, through time, has also moved to the Pakistan's territory, which is, more and more, being transformed from an ally to an object in the conflict. Also, the additional significance of this war lies in the fact that it has, through time, assumed the form of the dominantly counterinsurgency conflict, which will be a dominant form of warfare in the 21st century. Global war on terrorism on the Afghan soil has all the characteristics of an asymmetrical conflict from the very beginning, and has experienced several changes in strategy and approach, where neither side managed to achieve predominance, and the possible ending is unpredictable. That is why the goal of this article is to explore the development and reach of the official US politics towards Afghanistan and Pakistan, because the US determines the process of the allied operations and the dynamics of the conflict. The analysis of two different presidential administrations (Bush's and Obama's) towards the key determinants of this conflict is especially interesting.

Key words: US, Afghanistan, Pakistan, global war on terrorism, insurgents, counterinsurgency doctrine, Taliban, Al-Qaida.